

VERBRUIKERSTUDIES

Tyd: 3 uur

200 punte

LEES ASSEBLIEF DIE VOLGENDE INSTRUKSIES NOUKEURIG DEUR

1. Hierdie vraestel bestaan uit 13 bladsye. Maak asseblief seker dat jou vraestel volledig is.
 2. Hierdie vraestel is in vier afdelings verdeel:
AFDELING A: Voedsel en Voeding en Verbruikerverwante Kwessies
AFDELING B: Kleding
AFDELING C: Behuising en Interieur en Verbruikerverwante Kwessies
AFDELING D: Uitgebreide Skryfrespons
 3. Lees die vrae noukeurig deur.
 4. Begin **elke afdeling** op 'n **nuwe** bladsy.
 5. Nommer die antwoorde presies soos die vrae genommer is.
 6. Party afdelings het meerkeusevrae. Skryf slegs die vraagnommer en die korrekte **hoofletter** in jou Antwoordboek neer, bv. 1.1.8. A. Moenie die ruit gebruik wat op die binneblad van jou Antwoordboek gedruk is nie.
 7. Laat 'n reël na elke antwoord oop.
 8. Moenie in die kantlyne skryf nie; laat dit oop vir die neerskryf van punte.
 9. Die punte wat aan elke vraag toegeken word, dui die detail aan wat verlang word.
 10. Sakrekenaars mag gebruik word.
 11. Dit is in jou eie belang om leesbaar te skryf en jou werk netjies aan te bied.
-

AFDELING A VOEDSEL EN VOEDING EN VERBRUIKERVERWANTE KWESSIES

Bestee ongeveer 60 minute aan hierdie afdeling.

VRAAG 1 MEERKEUSEVRAE

Moenie die ruit gebruik wat op die binneblad van jou Antwoordboek gedruk is om hierdie vrae te beantwoord nie.

Skrif slegs die korrekte hoofletter(s) langs die vraagnommer neer.

1.1 Heemyster-voedselsoorte word makliker deur die liggaam geabsorbeer, veral deur 'n persoon wat aan anemie ly. Kies die heemyster-voedselsoorte uit die lys hieronder:

- A rooivleis
- B bone
- C droëvrugte
- D vis
- E hoender
- F lensies

(3)

1.2 'n Voedsel... kom voor wanneer die immuunstelsel op 'n sekere voedselsoort reageer (dikwels 'n proteïen) wat as nadelig beskou word.

- A intoleransie
- B allergie
- C reaksie
- D siekte

(1)

1.3 Watter van die volgende is voorbeelde van indirekte belasting?

- A kapitaalwinstbelasting
- B belasting op toegevoegde waarde
- C invoerbelasting
- D hereregte
- E aksynsbelasting
- F inkomstebelasting

(3)

1.4 'n Stokvel kan gedefinieer word as:

- A Goedere wat 'n vervaardiger of handelaar nie in 'n spesifieke land wil verkoop nie.
- B Vals en oneerlike saketransaksies, gekoppel aan georganiseerde misdaad.
- C 'n Onvolhoubare sakemodel waar lede betaal word om nuwe lede te werf.
- D 'n Spaarskema waarin lede op 'n gereelde basis 'n vaste bedrag bydra.

(1)

[8]

VRAAG 2 PAS DIE KOLOMME

Pas die stelling in Kolom B by die voedseloordraagbare siekte in Kolom A.

Skryf slegs die hoofletter (A–G) langs die vraagnommer neer.

Kolom A Voedsel- oordraagbare siekte		Kolom B Stelling	
2.1	Gastroënteritis	A	'n Infeksie van die ingewande wat veroorsaak word deur swak higiëne en ernstige diarree tot gevolg kan hê.
2.2	Disenterie	B	'n Hoogs aansteeklike lewerinfeksie wat deur 'n virus veroorsaak word en in ontlasting uitgeskei word.
2.3	E. coli	C	'n Infeksie wat die bloeddruk verhoog as gevolg van die onttrekking van natrium.
2.4	Tuberkulose	D	'n Bakterie wat in beesvleis en groente voorkom wat infeksie in die ingewande kan veroorsaak.
2.5	Hepatitis A	E	'n Toestand waar glukose in die bloedstroom ophoop en nierversaking kan veroorsaak.
		F	'n Infeksiesiekte wat baie aansteeklik is en gewoonlik die longe aanval.
		G	Inflammasie van die binneste voering van die maag en dunderm in reaksie op 'n infeksie.

[5]**VRAAG 3**

- 3.1 Definieer die gesondheidstoestand *vetsug*. (2)
- 3.2 Verduidelik waarom tipe 2-diabetes dikwels met vetsug geassosieer word. (2)
- 3.3 Gee vier simptome van tipe 2-diabetes. (4)
- 3.4 Identifiseer twee leefstylveranderings wat 'n persoon kan maak om tipe 2-diabetes te bestuur. (2)

[10]

VRAAG 4

4.1 Identifiseer die volgende logo:

(1)

4.2 Hierdie logo is voordelig vir mense wat aan sekere voedingverwante gesondheidstoestande ly. Noem twee van hierdie toestande.

(2)

4.3 Verduidelik die gesondheidsrisiko's as voedsel wat hoog in cholesterol is, gereeld verbruik word.

(4)

4.4 Identifiseer en beskryf die twee soorte cholesterol.

(4)

[11]

VRAAG 5

Onderskei tussen die eetversteurings *anorexia nervosa* en *bulimia nervosa* deur die onderstaande tabel te voltooi:

Tabel:

	Anorexia nervosa	Bulimia nervosa
Beskrywing	(2)	(2)
Simptome	(2)	(2)
Bestuur	(2)	

[10]

VRAAG 6

Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg:

Lebo en Michaela is albei twee jaar oud en word in die hospitaal opgeneem omdat hulle die volgende kliniese kenmerke getoon het:

Lebo:

- dit lyk of sy goed gevoed of selfs oorvoed is
- verandering in velkleur en haarkleur (na roeskleur) en haartekstuur
- verlies aan spiermassa
- edeem (swelling) van die enkels, voete en buik
- skilferagtige uitslag

Michaela:

- sy blyk chronies uitgehonger te wees
- wegkwyning, of 'n verlies aan liggaamsweefsel en vet
- droë vel en bros hare
- gesonke oë

- 6.1 Identifiseer die toestande wat met wanvoeding verband hou waaraan Lebo en Michaela ly. (2)
- 6.2 Gee die hooforsaak/hooforsake van elk van hierdie toestande. (2)
- 6.3 Gee die ouers raad oor hoe om hierdie toestande te bestuur en te vermy. (6)
- [10]**

VRAAG 7

Onderskei tussen *funksionele* en *nutraseutiese* voedingstowwe en gee twee voorbeelde van een van hierdie soorte voedingstowwe. (8)

VRAAG 8

Lees die bron hieronder en beantwoord die vraag wat volg:

Die doel van volhoubare landbou is om in die samelewing se huidige voedsel- en tekstielbehoefte te voorsien sonder om toekomstige geslagte se vermoë om in hul eie behoeftes te voorsien, te belemmer. Beoefenaars van volhoubare landbou poog om drie hoofdoelstellings in hul werk te integreer: 'n gesonde omgewing, ekonomiese winsgewendheid en sosiale en ekonomiese billikheid. Elkeen wat by die voedselstelsel betrokke is – produsente, voedselverwerkers, verspreiders, kleinhandelaars, verbruikers en afvalbestuurders – kan 'n rol speel om 'n volhoubare landboustelsel te verseker.

[Bron: <<https://asi.ucdavis.edu/programs/ucsarep/about/what-is-sustainable-agriculture>>]

Bespreek hoe organiese voedsel tot suksesvolle volhoubare boerdery kan bydra. (8)

70 punte

AFDELING B KLEDING

Bestee ongeveer 40 minute aan hierdie afdeling.

VRAAG 9

Moenie die ruit gebruik wat op die binneblad van jou Antwoordboek gedruk is om hierdie vrae te beantwoord nie.

Skryf slegs die korrekte hoofletter(s) langs die vraagnommer neer.

9.1 Mode ...

- A is die algemene koers wat 'n modestyl sal inslaan nadat dit massavervaardig is en in kettingwinkels verkoop is.
- B is 'n klerestyl vir 'n spesifieke groep mense in 'n spesifieke land en op 'n spesifieke tyd.
- C is klere wat 'n baie kort siklus het, gewoonlik slegs een jaar, maar wat vinnig sal verdwyn.
- D is kledingstukke wat uit die mode raak en baie duur is vanweë die hoë produksiekoste.

(1)

9.2 Kies die twee paslikste uitrustings vir 'n werkonderhoud.

A	B
	
C	D
	

(2)

9.3 'n Professionele voorkoms kan geskep word deur ...

- A klere te dra wat goed pas.
 - B soveel bykomstighede as moontlik te dra.
 - C klere te dra wat nie aanstoot sal gee nie.
 - D hare en naels netjies te versorg.
 - E uitlokkende klere te dra.
 - F hoëhakskoene te dra.
- (3)

9.4 Selfbegrip is ...

- A hoe mense hulself voorstel en dit sluit die fisieke, psigologiese en spirituele self in.
 - B mense wat uitgebuit word en onredelike ure werk, sonder 'n werkskontrak.
 - C hoe mense oor hulself dink en voel en dit sluit die fisieke, psigologiese en spirituele self in.
 - D die geloof in jouself en jou gevoelens van eiewaarde wat dikwels met werkverrigting verband hou.
- (1)
[7]

VRAAG 10

Pas die stelling in Kolom B by die fase van die modesiklus in Kolom A.

Skryf slegs die hoofletter (A–F) langs die vraagnommer neer.

Kolom A Frase		Kolom B Stelling	
10.1	Toppunt	A	Nuwe modes word by internasionale modeskoue aan die mark bekendgestel.
10.2	Innovasie	B	Minder mense dra die mode en soek na iets nuuts.
10.3	Veroudering	C	Mode sal die hoogtepunt van gewildheid bereik en baie mense sal dit dra.
10.4	Styg	D	Slegs ryk mense kan die mode bekostig, omdat hierdie style te duur is.
		E	Die gewildheid van die mode neem toe en meer mense aanvaar en koop die mode.
		F	Die modesiklus is nou voltooi en kledingstukke sal uit die mode raak.

[4]

VRAAG 11

- 11.1 Identifiseer die vier redes vir modeverandering en gee twee voorbeelde van elk. (12)
- 11.2 Noem vyf voordele van korporatiewe drag. (5)
- 11.3 Bespreek die belangrikheid van eerste indrukke tydens 'n onderhoud. (5)
- 11.4 Gee 'n voorbeeld van 'n uitrusting wat 'n positiewe eerste indruk sal skep tydens 'n onderhoud as dokter by 'n privaat hospitaal. (4)
- 11.5 Identifiseer en bespreek die stappe wat gevolg moet word vir suksesvolle klerekasbeplanning. (8)
- 11.6 Kies óf klerekas A óf B en ontleed die gesiktheid daarvan vir 'n Graad 4-onderwyser. Sy/haar posbeskrywing sluit die onderrig van Liggaamlike Opvoeding (LO) in.

(5)
[39]

50 punte

**AFDELING C BEHUISING EN INTERIEUR EN VERBRUIKERVERWANTE
KWESSIES**

Bestee ongeveer 40 minute aan hierdie afdeling.

Moenie die ruit gebruik wat op die binneblad van jou Antwoordboek gedruk is om hierdie vrae te beantwoord nie.

Skryf slegs die korrekte hoofletter(s) langs die vraagnommer.

VRAAG 12

12.1 Identifiseer die maandelikse betalings wat die huiseienaar aan die plaaslike munisipaliteit moet doen.

- A water
 - B heffing
 - C verband
 - D vullisverwydering
 - E huur
 - F rioolafval-verwydering
- (3)

12.2 'n Regering-huissubsidie is ...

- A 'n departement van die regering wat eiendom koop en verkoop.
 - B 'n spesifieke behuisingsprogram wat vir staatsamptenare ingestel is.
 - C 'n eenmalige betaling aan staatsamptenare vir 'n deposito op 'n huis.
 - D 'n behuisingstoelaag vir kwalifiserende staatsamptenare.
- (1)

12.3 Die volgende kostes is betrokke by die verkryging van 'n huislening/-verband.

- A okkupasiehuur
 - B inflasie
 - C inspeksiefooie
 - D deposito
 - E tussentydse rente
 - F oordragkoste
- (3)
[7]

VRAAG 13

Pas die definisie in Kolom B by die finansiële/kontraktuele implikasies in Kolom A. Skryf slegs die hoofletter (A–L) langs die vraagnommer neer.

Kolom A Finansiële/Kontraktuele Implikasies		Kolom B Definisie	
13.1	Werkskontrak	A	Vals en oneerlike saketransaksies wat dikwels met georganiseerde misdaad verband hou en wat enige persoon kan teiken.
13.2	Versekeringspolis	B	'n Deposito word betaal, gevolg deur betalings oor 'n vasgestelde tydperk. Die verbruiker sal die produk ontvang nadat die kontrak onderteken is.
13.3	Kredietooreenkoms	C	'n Deposito word betaal, gevolg deur paaiemente oor 'n vasgestelde tydperk. Die verbruiker sal die produk eers ontvang nadat die volle bedrag betaal is.
13.4	Afbetalingsverkoop	D	Die vervaardiger of handelaar wil nie hierdie goedere in 'n sekere land verkoop nie en dit word gevolglik deur nie-amptelike kanale ingevoer.
13.5	Bêrekoop	E	Nadat 'n kontrak of ooreenkoms onderteken is, kan die verbruiker van plan verander en die kontrak/ooreenkoms kanselleer.
13.6	Afkoeltydperk	F	'n Kontrakvoorsiening wat aanspreeklikheid vir 'n spesifieke gebeurtenis onthef.
13.7	Waarborg	G	Die werkgewer en werknemer moet hierdie skriftelike ooreenkoms onderteken voordat die werknemer kan begin werk. Bepalings en voorwaardes is wetlik bindend.
13.8	Uitsluitingsklousule	H	Hierdie ooreenkoms is tussen die verbruiker en 'n finansiële instelling as die verbruiker nie genoeg kontant beskikbaar het nie.
13.9	Grysgoedere	I	'n Ooreenkoms tussen die verbruiker en 'n spesifieke onderneming wat sal vergoed vir gesteelde of beskadigde goedere.
13.10	Swendelary	J	Buitensporige duur goedere en misleidende/vals stellings word gebruik om hierdie produkte te bemark.
		K	'n Skriftelike belofte dat die produk betroubaar en sonder gebreke is, en dat die verbruiker 'n terugbetaling sal ontvang of dat die produk herstel sal word indien hulle nie tevrede is nie.
		L	'n E-pos wat die verbruiker versoek om aan te teken, verifikasie en persoonlike besonderhede te verskaf.

VRAAG 14

- 14.1 Onderskei tussen voltitel- en deeltitel-eiendomsbesit en gee twee voorbeelde van elk. Tabuleer jou antwoord. (8)
- 14.2 Noem twee voordele daarvan om 'n voltitel-eiendom te besit. (2)
- 14.3 Verduidelik die verband tussen inflasie, rente en 'n huislening. (6)
- 14.4 Bespreek die kontraktuele verantwoordelikhede by die huur van eiendom. (5)
- [21]**

VRAAG 15

- 15.1 Gee 'n kort uiteensetting van die kriteria vir die aankoop van energie-doeltreffende huishoudelike toestelle. (3)
- 15.2 Voorspel die moontlike omgewingsimpak as verbruikers nie energie-doeltreffendheid in ag neem wanneer hulle huishoudelike toestelle koop nie. (4)
- [7]**

VRAAG 16

- 16.1 Verduidelik die volgende oordragkoste wanneer jy 'n eiendom koop.
- 16.1.1 Hereregte (2)
- 16.1.2 Oordragkoste (2)
- 16.1.3 Aktekantoor-koste (2)
- 16.2 Motiveer die belangrike rol wat 'n eiendomsagent speel wanneer jy 'n huis/eiendom koop. (4)
- 16.3 Analiseer krities hoe die rol van die eiendomsagent met die bekendstelling van sosiale media verander het. (5)
- [15]**

60 punte

AFDELING D UITGEBREIDE SKRYFWERK**Bestee ongeveer 40 minute aan hierdie afdeling.****VRAAG 17**

Volhoubare styl: 'n Nuwe kitsmodel-formule

Stylvolle, bekostigbare klere was 'n treffer by kopers. Nou poog maatskappye om hul sosiale en omgewingskoste te verminder.

Kitsmodes is die term wat gebruik word om kledingontwerpe te beskryf wat vinnig van die loopplank na winkels beweeg om aan nuwe neigings te voldoen. Die versamelings is dikwels gebaseer op ontwerpe wat tydens Modeweek-geleenthede aangebied word. Met kitsmodes kan hoofstroomverbruikers nuwerwetse klere teen 'n bekostigbare prys koop.

Kitsmodes het alledaags geword as gevolg van goedkoper klere, 'n toename in die vraag na modieuse klere en verbruikers se sterker koopkrag. As gevolg hiervan is kitsmodes 'n uitdaging vir nuwe modelyne wat seisoenaal deur tradisionele modehuise bekendgestel word. Trouens, dit is nie ongewoon dat kitsmode-kleinhandelaars nuwe produkte verskeie kere in een week bekendstel om tred te hou nie.

Die vroeë 21ste eeu was goed vir die klerebedryf. Danksy dalende koste, vaartbelynde bedrywighede en stygende verbruiksbesteding het klereproduksie die afgelope dekade drasties gegroei en die aantal kledingstukke wat elke jaar deur die gemiddelde verbruiker aangekoop word, het van jaar tot jaar aansienlik gestyg. Kitsmodes is 'n baie gewilde segment en 'n bron van benydenswaardige groei vir sommige klereondernemings. Deur die produksiesiklusse te verkort en die nuutste ontwerpe te vervaardig, het hierdie maatskappye kopers in staat gestel om nie net hul klerekaste uit te brei nie, maar ook om dit vinnig te hernu. In byna elke klerekatgorie hou verbruikers klere-items ongeveer die helfte so lank as wat hulle 15 jaar gelede gedoen het. Volgens sommige ramings hanteer verbruikers die goedkoper kledingstukke amper as weggoibare items en raak daarvan ontslae na slegs sewe of agt keer se dra.

[Aangepas van: REMY, N., E. SPEELMAN en R. SWARTZ. (2016). Style that's sustainable: A new fast-fashion formula. Beskikbaar by: <www.mckinsey.com/business-functions/sustainability/our-insights/style-that's-sustainable-a-new-fast-fashion-formula> Verkry Januarie 2020]

Gebruik die bogenoemde artikel sowel as jou eie kennis, en bespreek die impak van kitsmodes op die omgewing en plaaslike ekonomieë, en formuleer strategieë om die impak te verminder.

Bestudeer die rubriek as riglyn vir jou antwoorde.

Kriteria	Prestasie-aanwysers				
	6 punte	4-5 punte	2-3 punte	1 punt	0 punte
Die impak van kitsmodes op die omgewing en plaaslike ekonomieë.	Antwoorde toon 'n deeglike begrip van die impak van kitsmodes op die omgewing EN die plaaslike ekonomie. Geen feitefoute nie.	Antwoorde toon 'n goeie begrip van die impak van kitsmodes op die omgewing EN die plaaslike ekonomie. Geringe feitefoute.	Antwoorde toon 'n begrip van die impak van kitsmodes op die omgewing OF op plaaslike ekonomieë. Sekere belangrike inligting ontbreek/ is foutief in die een of die ander opsig.	Antwoorde toon 'n swak begrip van die impak van kitsmodes op die omgewing EN die plaaslike ekonomie. Belangrike inligting ontbreek/is foutief.	Antwoorde toon 'n swak of geen begrip van die impak van kitsmodes op sowel die omgewing as die plaaslike ekonomie nie.
Strategieë om die impak van kitsmodes op die omgewing en plaaslike ekonomieë te verminder.	Skryfstuk bied minstens vyf doeltreffende en duidelike strategieë om die impak van kitsmodes op die omgewing EN die plaaslike ekonomie te verminder.	Skryfstuk bied minstens 4 strategieë om die impak van kitsmodes op die omgewing EN die plaaslike ekonomie te verminder. Soms 'n gebrek aan toepaslikheid, duidelikheid of detail.	Skryfstuk bied minstens 3 strategieë om die impak van kitsmodes te verminder, maar dit is gebrekkig in doeltreffendheid en duidelikheid met betrekking tot die omgewing en/of plaaslike ekonomieë.	Skryfstuk poog om strategieë te verskaf om die impak van kitsmodes te verminder, maar is hoofsaaklik onvanpas of vaag met betrekking tot die omgewing en/of plaaslike ekonomieë.	Skryfstuk bied geen strategieë wat doeltreffend sou wees nie.
Gebruik van inligting			2 punte Inligting in die artikel is goed met eie kennis geïntegreer.	1 punt Daar is gepoog om die inligting in die artikel met eie kennis te integreer.	0 punte Inligting in die artikel is nie gebruik nie.
Kwaliteit van die bespreking	4 punte Bespreking is duidelik en bondig. Vloei is logies. Fokus word deurentyd gehandhaaf. Die gebruik van terminologie is akkuraat.	3 punte Die bespreking is meestal duidelik, die vloei logies, die fokus word gehandhaaf en die gebruik van terminologie is akkuraat. Daar is geringe leemtes.	2 punte Daar is 'n paar foute met betrekking tot duidelikheid, redenering, fokus en terminologie wat die kwaliteit van die bespreking beïnvloed.	1 punt Bespreking is dikwels vaag, sonder samehang, sukkelend of herhalend. Terminologie wat gebruik word, is dikwels foutief.	0 punte Die bespreking is betekenisloos.
Aanbieding			2 punte Skryfstuk is georganiseer met goed gekonstrueerde paragrawe, 'n toepaslike inleiding en duidelike gevolgtrekking. Taal en toon is toepaslik. Geringe gebreke kom voor.	1 punt Skryfstuk is georganiseer, maar in verskeie opsigte gebrekkig.	0 punte Skryfstuk is gebrekkig in alle of byna alle aspekte van aanbidding.

20 punte

Totaal: 200 punte